TESTAMENTVM
PETRARCHAE

TESTAMEN TVM ILLVSTRIS POETAE FRANCISCI PE- TRARCHAE, AB EO IPSO MVLTO ANTE, QVAM E VITA DECEDERET, CONSCRI- PTVM.

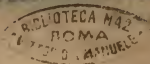

IN EIVSDEM MONVMENTO, QVOD ARQVADAE VISITVR, ITA IN- SCRIPTVM EST.

Frigida Francisci lapis hic tegit ossa Petrarcae,
Suscipe Virgo Parens animam. Sate Virgine parce:
Fessaque iam terris, coeli requiescat in arce.

MEN. AVG. AN.
M. D. XXXI.

AEPE de eo mecum cogitans, de quo nemo nimis, pauci satis cogitant, de nouissimis scilicet, ac de morte: quæ cogitatio neq; superflua esse potest, neq; nimiũ festina: quũ & mors oĩbus certa sit, & hora mortis incerta, utile, ac honestũ credo, anteq̃ me mors impediat, q̃a mors ipsa, quæ ꝑ uarios, & ambiguos rerũ casus semp nobis impẽdet, ꝑpter uitæ breuitatẽ ꝑcul esse nõ põt: nunc Dei grã dũ corpore simul, atq; aĩo sanus sum, de me ipso, ac de rebus meis testãdo disponere, q̃uis (ut ueꝝ fatear) tã paruæ, & tã paucæ res sunt meæ: ut de iis quodã modo pudeat me testari. sed diuitũ, atq; inopũ curæ de rebus (licet imparibus) pares sunt. Volo igitur hanc meã uolũtatem ultimã ordinare: & scriptis cõmittere: & ꝑpter quandã honestatẽ: & ob id maxime: ne de huiusmodi reculis meis: ꝑpter meã incuriositatẽ, post meũ obitũ litiget. Imprimis aĩam meã peccatricẽ: sed diuinã misericordiã implorantẽ, & de illa sperãtẽ, cõmẽdo humiliter Iesu Christo. Eiq;, flexis ipsius animæ genibus, ut a se creatã, suiq; sanctissimi sanguinis ꝑcio redemptam ꝑtegat, effusus supplico: nec ꝑmittat ad suoꝝ manus hostiũ ꝑuenire. Ad hoc ẽt auxiliũ beatissimæ Virginis Matris suæ, & beati Michaelis Archãgeli, reuerẽter, & fideliter ĩploro, & sanctoꝝ reliquoꝝ, quos ĩtercessores apud Christũ ĩuocare sum solitus, ac sperare. Corpus aũt hoc terrenũ, ac mortale, nobiliũ grauẽ sarcinã animoꝝ, terræ, unde sibi origo est, uolo restitui. Et hoc absq; oĩ põpa: sed cũ sũma humilitate, & abiectione: quanta esse põt. De quo hæredẽ meũ, & amicos oẽs rogo; obsecro: & obtestor: & adiuro ꝑ uiscera misericordię Dei nostri, &

per charitaté, si quá ad me unq̃ habuerũt. Nec falsi spe honoris hoc negligant. Quũ sic omnino me deceat: ac sic uelim, ita ut, si forte (quod absit) cõtrafecerint: teneát Deo: & mihi de graui utriusq; offensa in die iudicii respõdere. Et hoc qdé de domo sepulturæ, hoc addito: q nemo me fleat: nemo mihi lachrymas: sed pro me Christo preces: &, qui põt, Christi pauperibus charitaté, p me orare monitis porrigat. Hoc mihi pdesse poterit: fletus aũt & defunctis inutilis, & flentibus est damnosus. De loco auté nõ magnopere curo. Cõtentor poni ubicunq; Deo placuerit: & iis, qui hanc curá suscipere dignabuntur. Si tamen expressius mea de hoc uoluntas exquirat: sepeliri uelim, si Paduæ, ubi nunc sum: moriar: in ecclesia sancti Augustini: quá fratres prædicatores tenent, qa & locus animo meo gratus: & iacet illic is: qui me plurimũ dilexit, inq; has terras piis pcibus attraxit: pclarissimæ memoriæ Iacobus de Cararia tũc Paduæ dñs, si aũt Arquadæ, ubi ruralis habitatio mea est, dié clausero: & Deus mihi tñ cõcesserit, quod ualde cupio: capellá ibi exiguá ad honoré beatissimæ Virginis Mariæ extruere, illic sepelliri eligo. Alioquin inferius ĩ aliquo loco honesto iuxta ecclesiá plebis. Sin Venetiis moriar, poni uolo in loco Sancti Francisci de Vinea: illic ante hostiũ ecclesiæ. Sin Mediolani, ante ecclesiá Beati Ambrosii iuxta primũ ĩtroitum: qui ciuitatis muros aspicit. Sin Papiæ, in ecclesia sancti Augustini, ubi fratrib⁹ uisum fuerit. Sin aũt Romę, ĩ ecclesia sanctæ Mariæ Maioris, uel sãcti Petri, ubi fuerit opportunius, uel iuxta ecclesiá hác, uel illá, sicut Canonicis placebit. Nominaui loca: qbus p Italiá ꝯuersari soleo. At si Parmæ,

in ecclesia maiori, ubi p multos annos Archidiaconus fui in utilis, & semp fere absens. Sin ubicunq; terrarũ alibi, in loco fratrũ minorũ, si sit ibi, sin minus, in quacunq; alia ecclesia, quæ uicinior fuerit loco mortis. Hęc de sepulchro plura fateor, q̃ uiꝝ doctũ deceat, licet ab idocto dicta sint. Nũc accedo ad dispotioné eaꝝ reꝝ: q̃ uocát bona bonoꝝ: quũ potius sæpe sint ĩpediméta animi. Et primo qdé huic sanctæ ecclesię Paduanæ: unde pcepi & cõmoda, & honores, ordinaui aĩo iápridé pusillum terrę emere: qđ eidé testaméto dimitterem usq; ad summá uidelicet M. & CC. libraꝝ huius paruæ monetę: uel plus: si plus possem. Sed ad hác summá habeo iá uerbo licẽtiá a magnifico Paduæ D. ac meo D. Fráci∫co de Cararia. Quá uel in uita mea, uel post obitũ, quotiens, seu qñcunq; petita fuerit, daturũ esse nõ dubito: sicut illũ, cuius nõ actũ mõ: sed uerba multũ habent ĩ ꝓposito ueritaté, firmitaté. hmõi aũt terrá hactenus, interueiẽtibus aliis impẽsis, emere nõ ualui. Si ergo ipsam emero (ut spero) faciá in instrumento emptiõis poni, q; ipsam e[illegible]o aĩo relinq̃ndi ecclesiæ. Et ex nũc ita facio: q̃uis eiusdẽ terræ sitũ nõdũ possim in scriptis inserere. Sin autem, quoniam nõ nũq̃ piæ uoluntat s: ꝓpter peccata hoĩum: deduci nequeát ad effectũ, dictá terrá emere, uel ꝓpter impotẽtiá, uel pp negligentiá omisero, lego ipsi ecclesiæ Paduæ ducatos ducentos auri ad emendum aliquantulũ terræ, ubi melius fieri poterit. De cuius ꝓuentibus ppetuũ anniuersariũ aĩæ meę fiat. Et ipsi D. supplico: si tunc uiuet (sicut cupio: & Deũ p̃cor, ut multos postea annos lætus, & felix uiuat) uel si (quod Deus auertat) tũc ip̃e nõ uiueret: p̃cor aliũ quẽcũq;

penes quē rei huius erit arbitriū:quatenus ob reuerē tiā Beatę Marię Virginis,& mei,licet īdigni,& pusil li hoīs respectū,cōcedat hoc fieri: & decretū suū sup hoc fauorabiliter interponat.Lego autem ecclesiæ, apud quā sepeliar,ducatos uiginti. Aliis aūt ecclesiis quatuor ordinū mendicantium,si ibi fuerint,duca tos quinqȝ pro q̄libet.Paupibus Christi lego centū ducatos,distribuendos,ut uidebitur præsbytero Io anni Abocheta,custodi ecclesiæ Paduanæ:& hoc,si hic moriar.Sin alibi,ad arbitriū p̄lati illius ecclesię: in qua recōditus fuero.Ita tn̄,ut de dicta quātitate: nullus ultra singulos ducatos accipiat. Transeo ad dispositionē aliarū rerū. Et prædicto igitur ma gnifico domino meo Paduano: qa ipse per Dei gra tiam non eget:& ego nihil habeo dignum se dimit to Tabulam meam, siue Iconam, Beatæ Virginis Mariæ:opus Otti, pictoris egregii: quæ mihi ab amico meo Michaele Nanis de Florentia missa est: cuius pulchritudinem ignorantes non intelligunt. Magistri autem artis stupent.Hanc Iconam ipsi D. magnifico lego:ut ipsa Virgo Benedicta sit sibi pro pitia ad filium suum IESVM CHRISTVM.

Amicis minoris status:scilicet charissimis mihi,li bēter magna dimitterē:si facultas esset uberior: sed affectum librabunt.Magistro Donato de prato ue teri grammaticæ p̄ceptori,nunc Venetiis habitāti: si qd uel debet ex mutuo:quod quātū sit, nescio, sed utiqȝ parū est:remitto:& lego. Nec uolo,ꝙ hæredi meo hanc ob cām ad aliqd teneatur. De eqs meis, si quos ha uero in tēpore trāsitus mei:q placeāt Bun zanello de Viguntia:& Lumbardo a Serico conciui bus,uolo, quod inter eos sortiantur: quis primum

eligat:quis ſecundũ. Et p̃ter hoc dicto Lumbardo: qui rerũ ſuarũ curam depoſuit:ut res meas ageret: obligatũ me cõfiteor in centũ, & trigintaquatuor ducatis auri,& ſolidis xvi.quos expendit in utilitatibus meis:& multo amplius. Sed facta ultimo inter nos oĩum rõne,dictæ quãtitatis debitor remanſi:quam ſi ante acceperit(ſicut ſpero cito facere) bene erit. Alioquin uolo,quòd hæres meus ante oĩa ſibi ſatiſfacere teneatur:de quo debito chirographũ meũ habet.Quod reſtituat hæredi meo ipſe Lũbardus.Itẽ lego eidẽ Lumbardo ſcyphũ meũ paruũ,rotundũ,argenteũ,& auratũ,cum quo bibat aquam: quam libẽter bibit:multo libẽtius,quam uinũ.Presbytero aũt Ioãnĩ Abocheta cuſtodi eccleſię noſtrę: Breuiariũ meũ magnũ:qđ Venetiis emi pro p̃cio librarũ centũ:ea tñ lege illud ei dimitto: ut poſt eius obitũ remaneat in ſacriſtia Paduanæ eccleſię:ad obſequiũ p̃petuũ p̃ſbyterorũ,ut ipſe p̃ſbyter Ioannes, & alii orent(ſi eis placeat)Chriſtũ,& Beatã Virginẽ Mariã p̃ me. D.Io.de Certaldo, ſeu Boccatio,uerecunde admodum tanto uiro tam modicũ,lego: quinquaginta florenos auri de Florẽtia,p̃ una ueſte hyemali ad ſtudiũ,lucubratõeſq; nocturnas.Magiſtro Thomæ Bãbaſiæ de Ferraria lego leutã meũ bonũ: ut eũ ſonet,nõ pro uanitate ſeculi fugacis:ſed ad laudem Dei æterni.Prędicti aũt amici mei de paruitate hmõi legatoꝝ nõ me accuſent:ſed fortunã: ſiqđ eſt fortuna.Propter hũc reſpectũ diſtuli ad ultimũ:quẽ primũ eẽ decuit,Magiſtrũ Ioãnẽ de horologio Phyſicũ,cui lego q̃nquaginta ducatos auri,p̃ emẽdo ſibi unũ paruũ annullũ,digito geſtandũ,in memoriã mei. De familiaritatibus aũt domeſticis ſic ordino,

Bartholomeo de Senis,q dicitur Pancaldus,uiginti ducatos,quos nõ ludat. Zilio de Florẽtia domicel lo meo,supra sallariũ suũ,siqd sibi debetur, uiginti ducatos. Et si haberẽ plures,aut alios plures,paucio resue domicellos:supra sallariũ suum pro quolibet florenos, seu ducatos. xx. famulis duos,p quolibet. Coquo duos. Et si isti,uel amici obiissent,uel domi celli,seu famuli obiissent,priusq̃ moriar, qđ eis lega bã,uolo ut redeat ad hæredẽ meũ. Omniũ sane bo- nop mobiliũ:& immobiliũ,quæ habeo,uel habitu rus sum:ubicunq; sunt,uel erũt, uniuersalẽ hæredẽ instituo Franciscolũ de Brosano filiũ.q.d. Amicoli de Brosano,ciuem Mediolani,portę Vercellinę. Et ipsũ rogo nõ solũ ut hæredẽ,sed ut filiũ charissimũ, ut pecuniã,quãtãcũq;,siue sit plurima, siue sit mini- ma(qa magna utiq; nõ erit)meis reb9 ĩuenerit:diui- dat ĩ duas partes,& unã sibi habeat:alterã numeret, cui scit me uelle:& de ea fiat:qđ ẽt me uelle scit. Duo anteq̃ finiã hanc scripturã,addẽda sunt:unũ est,qđ modicũ illud terræ,qđ hẽo ultra montes in comita tu Vẽsini,ĩ uilla,seu castro Valclusę diocœsis Caui licẽsis,qa sine dubio eũdo illuc:uel ẽt mittẽdo, quo dãmodo plus expẽderet,q̃ res ualeat: Volo,q; sit ho- spitalis dicti loci,& ĩ usus pauperũ Christi. Et si for te hoc fieri non posset:ĩpediẽte aliquo iure,uel statu to;uolo,q; sit Ioãnis,& Petri fratp filiop.q. Raymũ di Clarymũtis:q Monetus cõiter dicebat:& fuit ob sequiosus,& fidelis mihi ualde. Et si dicti fratres,uel eorũ alter obiisset:uolo,q; ueniat ad filios,uel nepo- tes in memoriã dicti Moneti. Alterũ,quod illud mo dicũ:qđ habeo de bonis ĩmobilibus ĩ Padua:uel ter ritorio Paduano,uel in posterũ habiturus sum uo-

lo, ꝙ sit hæredis mei, ut cætera: sed hac lege, qđ nec ꝑ se, nec ꝑ aliū possit hoꝝ aliqd alienari uēditiōe, aut donatione: aut ꝑpetua emphyteosi: aut quouis alio modo, nec etiā pignorari usqꝫ ad cōplectos.xx. annos, a die mei obitus cōputādos: qđ per utilitates ipsius hæredis ordino: q ex ignorātia rerū labi posset: quas cū plene nouerit: puto nō libēter alienabit. Sin aūt forte, quia oēs sumus mortales: nec omnino ullus est ordo moriendi, dictus Frāciscus de Brosano (qđ auertat Deus) ante me moreret: tūc hæres meus esto Lumbardus a Serico ꝑdictus: qui plene animū meū nouit: queē ut in uita fidelissimū expertus sum: non minus fidelem spero post obitū. Hæc iure testamēti: seu alterius ultimæ uolūtatis: seu quocunqꝫ alio modo melius ualitura cōscripsi manu propria: Paduæ, in domo ecclesiæ, quā habito: Anno Dñi. M.CCC.LXX. Pridie Nonas Aprilis. Et Nicolaū notāriū, filiū.q. ser Bartholomei: ac Nicoletū, filiū ser Petri, notarios infrascriptos rogaui, ꝑ ut in eoꝝ subscriptiōibus infrascriptis continet. Vnū addo, ꝙ statim post transitū meū hæres meus scribat sup hoc meo fratri germano Gerardo Petracho monacho Certusiensi: qui est in cōuentu de Materino prope Massiliam: ut det sibi optionē, utrū uelit centum florenos auri: an singulis annis quinqꝫ: uel decem: sicut sibi placet. Et, qđ ipse elegerit, illud fiat.

Ego Franciscus Petrarcha scripsi, qui testamentum aliud fecissem: si essem diues, ut uulgus isanū putat.

CVM PRIVILEGIO IN QVINQVENNIVM.

